

MISKOLCI EGYETEM

DOKTORANDUSZOK FÓRUMA

Miskolc, 2017. november 30.

BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KAR

SZEKCIÓKIADVÁNYA

Kiadja: Miskolci Egyetem Tudományos és Nemzetközi Rektorhelyettesi Titkárság
Kiadásért felelős: Prof. Dr. Kékesi Tamás rektorhelyettes
Szerkesztette: Schäffer Anett doktorandusz
Nyomda: ME Soksorozító Üzeme
Soksorozításért felelős: Pásztor Erzsébet
Nyomdaszám: TNRT.2018-356.ME.
ISBN 978-963-358-164-3

TARTALOM

SZOLNOKI ZSOLT

Czeglédi P. István *Egy veres tromfosdit iádtzó...* című munkája és annak egyik lehetséges forrása 3

VASS RÓBERTNÉ

Lévay József és Borsod vármegye..... 11

TÖRÖK SÁNDOR MÁTYÁS

Németh Andor saját versét kommentálja 17

TÓTH TAMÁS ZOLTÁN

Pázmándi Horvát Endre *Árpád* című eposzának vallástörténeti kútforrása 25

MAURIZIO CECCARELLI

A Charles de Tolnay Fond új része 33

OCSENÁS ALICA

Anyakép(ek) *A szív segédigéiben* és a *Semmi művészetben*..... 41

RADICS VIKTÓRIA

A *Világló részletek* eredet-áspektusa 49

KÁLI ANITA

„Menetelés a szétrohadt betonon”

A terek poétikája Szilasi László *A harmadik híd* című regényében 55

SCHÄFFER ANETT

A város mint identitásképző elem Rakovszky Zsuzsa prózájában 63

BABOS ORSOLYA

Leírás és láttatás a *Sztalker-univerzumban*..... 71

KLASSZIKUS ÉS MODERN SZÖVEGTUDOMÁNYI SEKCIÓ

„MENETELÉS A SZÉTROHADT BETONON”

A terek poétikája Szilasi László *A harmadik híd* című regényében

„A mi utcánkban por van, szegénység, és egy csomó félbehagyott álom, élet”.¹ A kietlen tájak, a reménytelenség vidékeinek motivikus és a szövegek struktúráját meghatározó szerepeltetése a szegénységet témájaként választó próza jellegadó sajátossága. *A mi utcánkban* a Tar Sándor által ábrázolt tér *locus desertus*, a *Sátántangó* nyitányában szintén az elhagyatottság, a kopárság szolamai adják meg a regény alaphangját: „Egy október végi nap reggelén, nem sokkal azelőtt, hogy az irgalmatlanul hosszú őszi esők első cseppjei lehullottak a szikes, repedezett földre a telep nyugati oldalán (hogy aztán a bűzlő sártenger egészen az első fagyokig járhatatlanná tegye a dűlőutakat, s megközelelhetetlenné váljon a város is).”² A szegénységről szóló regények egyik visszatérő eleme az ábrázolt terek részletes leírása, e terek azonban nem pusztán a regények cselekményének közegét jelentik, a poétikai terekkel való bánásmód a regényforma és a kortárs szegénységről szóló irodalom regénynyelve és nyelvi megalkotottsága szempontjából is alapvetően meghatározó.

A *Tér, idő, történelem* című tanulmányában Bednatics Gábor Móricz Zsigmond térpoétikájának értelmezésével kapcsolatban hívja föl a figyelmet arra a jelenségre, hogy Móricz prózájában – amely a kortárs szociografikus indíttatású regénynyelv koncepciójának előképe lehet – „[a] leírás, amely a helyszín terepjellegét emeli ki, nem egyszerűen keretként körvonalazódik, de formaadó lehetőségként, amelyet éppenséggel a nyelvi megalkotottság létesít. Így a mimetikus térformálás előzetes struktúrái mellett (ami persze a realista kódolás paradigmáit idézi meg) a sokszor metaforikusnak tekintett megformáltság is szerepet kap: az elbeszélés tere felidézetttségében sem a pusztá leképezés környezeti jelölőivel azonosítódik.”³ A szegénységről szóló kortárs magyar szépirodalom – például Tar Sándor, Borbély Szilárd és Barnás Ferenc műveinek – recepciójában is megjelenik az a fajta kettősség, hogy míg a tényirodalomhoz közelítő jellegű hangsúlyozó olvasat az ábrázolt tereket a helyszínek realitáshoz kötöttsége felől igyekszik értelmezni, addig a nyelvi, poétikai megalkotottság és epikai világalakítás⁴ szempontjai felől közelítő értelmezések is jelen vannak.

Írásom fő kérdése, hogy mi jellemzi az alapvetően a szegénység életvilágát közegként választó kortárs regények térrel való bánásmódját, és ehhez kapcsolódva hogyan mutatkozik meg az egyes regényekben a valós és fiktív elemek sajátos összjátéka. A

¹ Tar Sándor, *A mi utcánk* (Budapest: Magvető, 2017), 127.

² KRASZNAHORKAI László, *Sátántangó* (Budapest: Magvető, 1985), 9.

³ BEDNATICS Gábor, „Tér, idő, történelem: (Kon)figurációk a móriczi regényben”, in *Móricz a jelenben*, szerk. BENGI László és SZILÁGYI Zsófia, 83–90 (Budapest: Magyar Irodalomtörténeti Társaság, 2015), 83.

⁴ SZIRÁK Péter, „A periféria poétikája: A Bodor Ádám-olvasás”, *Alföld* 48, 7. sz. (1997): 43–48.

regények szociografikus háttere révén minden bizonnyal hangsúlyosan van jelen az ismeretlenről, idegenről való tudósítás, ábrázolás szándéka, az írások szereplői által belakott tér lokális univerzumként jelenik meg. Antoine Compagnon a megjelenítés kérdésével kapcsolatban felhívja a figyelmet arra, hogy a leírások a „referenciális illúzióhoz” kötődnek, és „ily módon a valószerűnek mint szerző és olvasó által osztott megegyezésnek vagy kódnak a kérdéséhez kapcsolód[na]k.”⁵ Példaként az ókori *locus amoenus* alakzatának továbbhagyományozódását említi, amelyet mint „közhelyekből és sztereotípiákból megalkotott szöveg[et]”⁶ ír le. A szociografikus indíttatású széppróza térvizsgálataiban a realitásra, a meghatározottságra törekvés, valamint a tudósító, leíró jellegű perspektívák a regények értelmezői aspektusait alkotják. A szegénységről szóló irodalom szövegeiben azonban szintén érzékelhető a térhez kapcsolódó toposzok szövegek közötti hagyományozódása, a térleírásokban szereplő jellemzők motívusok továbbvitele. Tüллépve tehát a tér háttérként, referenciális környezetrajzként való felfogásán, a metaforikus jelentésképzés olyan viszonyokat tárhat fel, amelyek rámutathatnak a tér mint szöveget szervező alakzat központi szerepére, illetve arra, hogy a regények narratív megoldásai és a térszemlélet miként hatnak egymásra. A kérdés tehát az, hogy az atmoszférateremtésbe, ábrázolásba hogyan íródna bele a térbeli mozzanatok, és milyen jelentésadási aktusok kapcsolódnak a tér poétikájához, valamint milyen összefüggésszrendszerek mutatkoznak meg a tér alakzatában.

Írásom középpontjában Szilasi László *A harmadik híd* című, 2014-ben megjelent regénye áll, és vizsgálatom elsősorban az otthontalanság nyelvi megjelenítésére, illetve a regényben szereplő a város, a tér és a szegénység témája közötti szimbolikus összefüggésre vonatkozik. Bazsányi Sándor kritikája hívja fel a figyelmet a szegénység témájára, valamint a regényforma és -nyelv összekapcsolódására: „Szilasi könyvének a hajléktalanság csupán az ürügye, a regényforma viszont az ügye. Az persze más (és nem kevésbé fontos) kérdés, hogy nekünk, olvasóknak meg jó ürügy lehet a regény ahhoz, hogy újragondoljuk a hajléktalanság ügyét. [...] Mindazonáltal az irodalomkritikus nyilvános ügye most: Szilasi László jelentős részben hajléktalanokat ábrázoló regényének regényszerűsége.”⁷ Vajon nem arról van-e szó, hogy a szociális indíttatású kortárs próza a művészi tér szövegstrukturáló alakzatként való alkalmazásával kapcsolódik a szegénységről való beszéd lehetséges formái kérdéseihez, valamint a regénykorpusz prózanyelvi sajátosságaihoz? Így tehát azokat a szövegben kibontakozó térvizonylatokat vizsgálom, amelyek metaforikusan kapcsolódnak a szegénységhez, például az önmagába zártságot, az átjárhatatlanság motívumait, a szinte kényszeres folytonosság-al ismétlődő mozgásokat, illetve a tér pusztulásának, disztópikusságának képeit.

⁵ Antoine COMPAGNON, *Az elmélet démona: Irodalom és józan ész*, ford., jegyz. JENEY Éva (Pozsony: Kalligram, 2006), 124.

⁶ Uo., 125.

⁷ BAZSÁNYI Sándor, „A piros pufajkás, szemüveges muki esete a hajléktalanokkal: Szilasi László: *A harmadik híd*”, *Holmi* 26 (2014): 612–617, 613.

Szilasi László *A harmadik híd*ban hasonló poétikai megoldással él, mint előző regényében, a *Szentek hárfájában*, amelynek színhelye a Békéscsabával azonosítható Árpádharagos. *A harmadik híd* színtere Szeged városa, a regénybeli város térszerkezete azonban jelentősen eltér a valóságtól. Harmath Artemisz Térey János költői topográfiájával foglalkozó tanulmányában írja, hogy a „tájat leíró, bemutató művészi gyakorlat ábrázolt tér és valóság viszonyát hasonlóan jelöli ki és teszi a befogadói tapasztalat részévé, mint ahogy a térképészet (topográfia) írja le (graphein) a valós helyet (toposz), miközben a név (topographia) eredeti jelentésében a táj metaforikus (nyelvi) megfelelője.”⁸ Szilasi regényében az ábrázolt – a nyelvben létrejövő – városok esetében a (tér)alakzatok említett kettős megfeleltethetőségének jelensége mutatkozik meg. Az ismert városnevek és a város ismert képei a regény miliőjének és színterének valószerű hatást kölcsönöznek, de a helyek megváltoztatása – kihívás elé állítva a referenciális olvasás lehetőségét – regénypoétikai összetettségre, a regényen végigvonuló téralakzatoknak a regénystruktúrában és regénynyelvben betöltött szerepére hívja fel a figyelmet.

A könyv négy fejezete Nosztávszky Ferenc (Noszta, hajléktalan nevén az Új Fiú) narrációjában, a város tere pedig a hajléktalanok megszokott, a regényben szereplő térképre be is rajzolt útvonalán – az életüknek voltaképp keretet adó rendszeren – keresztül rajzolódik ki. Már a paratextusok, a cím és az előzéken szereplő térkép is felhívja a figyelmet a térbeliség jelentésképző potenciáljára, illetve a regény terekkel való játékaiba. A könyv belső borítóra nyomtatott térképén a hajléktalanok által bejárt útvonalakat piros szín jelöli, a menetelések iránya, valamint a fontosabb helyszínek és területek külön ki vannak emelve, a valóságban nem létező hidak hozzáadásával azonban a szerző a fikcionalitásra is reflektál. A harmadik – egyébként névtelen – híd nem pusztán az ismert térszerkezet megváltoztatását jelzi, nemcsak a regényben keveredő fikciós és reális elemekre mutat rá, hanem metaforaként is funkcionál. A híd képe egyrészt összekötő elemként értelmezhető a Noszta által a másik társadalomnak nevezett világ, a nem hajléktalanok élete és az otthonukat, egzisztenciájukat elveszített utcán élő emberek között. Ezt az értelmezést erősítheti a történetből megismerhető, a hajléktalanlétből kikerült szereplők sorsa, például Nosztávszkyé, aki a családja segítségével új életet kezd, Angyalé, aki miután elhagyja Szegedet, gazdálkodóként tűnik fel, illetve Foghorn Péteré, aki a másik narrátor, Damon Strahl (Sugár Dénes, Deni) elmondása szerint szintén kiemelkedett a hajléktalanságból. A hídnak azonban egy másik jelentése is felmerül: nemcsak a kapcsolatot, hanem a köztességet, a sehová sem tartozást, a hely nélküliséget is jelképezheti.

⁸ HARMATH Artemisz, „Mnemoszüné és a tér: Szövegszervező térkonceptiók Térey János költészetében, különös tekintettel az A. B. F. R. A. című versiklusra”, *Vörös Postakocsi* 2, 4. sz. (2008): 23–40, 24.

„Réges rég bele volt már vésve az az útvonal a várostérképbe.”

A regényben szereplő város leírásának a hajléktalanok folytonos mozgása ad keretet, a szöveg az Új Fiú és hajléktalan társai nézőpontjából ragadja meg a topográfiát, mintegy végigvezetve, irányítva az olvasó tekintetét az így kirajzolódó városon. A szövegtérben a hajléktalanok menetelése által és az ő elbeszélői perspektívájukból részletről részletre bontakoznak ki a város egyes képei. Babits Mihály a *Puszták népéről* szóló kritikájában a következőket írja: „[U]gy olvasom ezt a páratlanul gazdag és hiteles élményekkel zsúfolt könyvet, mintha valami izgalmas útleírást olvasnék egy ismeretlen földrészről és lakóiról.”⁹ A mai szegénységregények nyelvi építkezésében szintén jelentős szerepe van a szövegek leíró, ismeretlenséget előtérbe helyező attitűdjének, fontos azonban megjegyezni, hogy Szilasi művében a topográfia nem teljesen ismeretlen, hanem egy ismerős és valós városé, csak hogy azt ismeretlen perspektívából, a társadalom számára láthatatlanok zárt nézőpontjából ábrázolja, és ennek révén a valós városi tér átrajzolása regénypoétikai funkciót kap.

A város képében az ismerősség és idegenség keveredése, a két minőség közötti oszcilláció miatt hangsúlyossá válik a tér megalkotott volta. A szegedi Dóm tér mint a város egyik központi jelképe a következőképpen jelenik meg a regény leírásában: „Márs és Engelsz alapvetően a Dóm téren élt. Két márványpad volt az ágyuk, az árkádok alatt, a Teológia főbejáratának két oldalán. Erdei Ferenc szobra alatt Márs aludt, Engelsz meg Kodály Zoltáné alatt. Kicsit huzatos hely volt, de nem esett rájuk az eső, és a legnagyobb hidegek kivételével egész évben használhatták, csak a Szabadtéri Játékok idején, meg a tavaszi és őszi Dóm téri rendezvények esetében kergették őket kicsivel távolabb a biztonságiak.”¹⁰ A helyszínleírások pontosságát, plasztikusságát azok a valós elemek szolgálják, amelyek a város ismert képéhez kapcsolódnak, ez a tér azonban más összefüggésbe helyezve jön létre. A kiemelkedő személyiségek szobrai – így Erdei és Kodályé is – a Dóm téri árkádokat jelentős szereppel bíró közös térré, pantheonná teszik. Ezzel ellentétben a hajléktalan elbeszélők perspektívájából ugyanez a jól ismert hely profanizálódik, a nyelvi és motivikus ellentétpár összefonódása (emlékezhely-fekvőhely) által vulgarizálódik. A Szegedi Szabadtéri Játékok, valamint a Dóm téri rendezvények esetében is hasonló eljárást figyelhetünk meg. A rendezvények nem ünnepként, hanem épp ellenkezőleg, Engelszék állandó helyét megszüntető eseményekként törnek be a mindaddig a hajléktalanok saját helyét jelentő térbe. A szobrok a szövegben más helyeken is a profanizáció eszközeivé válnak: „A sétány szobrai azonban, Broken Buzzer rajzaival meg Fondü mondataival ellentétben, nem mondtak nekem semmit”.¹¹ A hagyományosan műalkotásként és emlékhelyként funkcionáló térelemek a regény hajléktalan szereplői számára jelentés nélküliek, Nosztát a street art

⁹ BABITS Mihály, „Illyés Gyula versben és prózában”, in BABITS Mihály, *Esszék, tanulmányok*, kiad., jegyz., utószó BELIA György, 2 kötet (Budapest: Szépirodalmi, 1978), 2:327–335, 333.

¹⁰ SZILASI László, *A harmadik híd: (Magánérdekű feljegyzések Foghorn Péter halálának ügyében)* (Budapest: Magvető, 2014), 77.

¹¹ Uo., 105.

rajzok, illetve társa egyszerű mondatai segítik hozzá identitása megőrzéséhez. A regényben a szobrok szerepét érzékletesen fejezi ki egy motívikus ellentétpár: miközben egy szereplő a Magyar Piétán igazgatja a koszorúkat, vele – térbeli értelemben is – szemben Márs az 56-os Madonna-szobor kinyújtott kezéből pénzt vesz ki. A műalkotások tehát nem a múltat idézik, nem az emlékezést szolgálják, hanem folytonosan átrajzolják, dekonstruálják az ismerős városképet, és a főszereplők életmódjának ellentéteiként jelennek meg.

A regény terében a folyamatos pusztulás képei is jelentéssé válnak. A Tisza regénybeli első feltűnésekor egy „rendszerintanilag sehová sem vezető, elpusztíthatatlan ősvilági szörny”.¹² A regény további részében a Tisza elsősorban – a regény végén játszódó búcsúest kivételével – egy hulladékot szállító folyam, a híd összeomlása után pedig a hullákat, dögöket elnyelő víztömeg, a regénybeli város más részeihez hasonlóan tehát a folyó is a negatív, nyomasztó, sötét kép integráns része lesz.¹³ Az utak bejárása mint folytonos „menetelés a szétrohadt betonon”¹⁴ idéződik meg a szövegben, amely a regény későbbi történetvezetésében, a hajléktalan szereplők haláleseteivel a hiábavaló bolyongás motívuma mellett az elmúlás felé vezető út – a vágóhídra való menetelés – képeire is alludál. A bolyongás során a Klinikák környékén is a halál képeivel szembesülünk, gyógyításra utaló jelek helyett szemébe dobott állati tetemek tűnnek fel: „A hulladék tetején kövér döglött macska hevert, lezárt, áttetsző nájlonzacskóban. [...] És persze volt patkánydög is, ötven méterrel feljebb hevert, az utolsó klinikai bejáró mellett, a fal tövében.”¹⁵ A halál és a döglött állatok tetemének motívuma, valamint az állat észrevétlen pusztulása mind párhuzamba állíthatóak a regény szereplőinek elmúlásával, például a Fondü papa nevű szereplő is a Klinikán hal meg. Az állatok és a hajléktalanok halálának még szemléletesebb közös vonása, hogy eltűnésük, illetve esetleges meggyilkolásuk (Anna, erdőlakók) a társadalom számára észrevétlen marad. Ezáltal egybeesődik az állati és emberi szféra, a hajléktalanság, a szegénység animális létmódját az ehhez hasonló tüköralakzatok emelik ki.

A regényben – a *Sinistra körzet*hez és a *Sátántangó*hoz hasonlóan – a köd, a hideg és a fagy a történet közegének önálló entitásként való elfogadtatásában, és a narratív struktúrák létrehozásában is nagy szerepet kap. A regény cselekménye tulajdonképpen egyetlen januári napot ölel fel, Nosztárvszky hajléktalanként töltött évének többi eseménye kiterjedésszerűen, asszociatívan kapcsolódik a szöveghez. A történet fő cselekményidejének leírása során a köd, a hideg ismételt emlegetése szövegformáló tényező. A köd árvízként, természeti katasztrófaként jelenik meg: „Köd volt, jött a Tisza felől, végigcsorgott a Somogyi utcán, aztán szétfolyt a téren, körülfogta a házakat, és

¹² Uo., 70.

¹³ Lásd a további szöveghelyeket: „A Tisza kétsaroknyira folyt tőlünk. Vitte a napi rendes adagját, fadarabokat, folyékony vegyszereket, alkalmi szemetet, háztartási hulladékot, hullákat, dögöket, mindenféle testmaradványokat, de büszke fényes hajókat is, gondolom, hogy aztán az egész rakomány lehúzzon délre, a másik folyóba, és aztán a tengerre végül. Nem láttunk el odáig.” (Uo., 85.) Vagy: „gyorsan láthatatlanul surran tovább mocskos ágyában most is domború, tarajos hátával a folyó.” (Uo., 70.)

¹⁴ Uo., 95.

¹⁵ Uo., 95–96.

lassan befedte a magas épületeket, akár az árvíz.”¹⁶ Ez a természeti kép a regényben sejtelmessé, bizonytalanná, víziószerűvé alakítja a városképet, a teret. A ködhöz hasonlóan a fagy is hozzájárul a tér képi, tárgyi megalkotásához: „A Dóm alacsony, kovácsoltvas kerítésének rácsába az előző éjjel belefagyott egy galamb. Keményen küzdhetett, a feje lelógott, lába az égne állt.”¹⁷ A fagy azonban nem pusztán a megjelenített tér rajzát teszi érzékletesebbé, hanem testi, emberi tapasztalatot is közvetít. Az állatok elmúlásának, illetve a hajléktalanok halálának motívumpárjához hasonlóan a térkonstrukció s ezáltal a regénynyelv eleme: „Nagyon hideg volt akkor a téren. Fújt a szél, és az utcai szemetesből kifordult erős, fekete műanyag zsák úgy bólogatott meg nyüszített abban a szélben mint a Klinikák előtti járdákon kéregető hivatásos koldussasszonyok.”¹⁸ Az idézet párja: „Fújt a szél, és a Klinikák előtti járdán kéregető hivatásos koldussasszony éppen úgy nyüszített és bólogatott mint a Dóm téri szemetesből kifordult fekete műanyag zsák.”¹⁹ A koldus és a szemeteszsák motívumának egymásba játsása olyan tükörszerkezetet hoz létre, amelyben mindkét alak ki van szolgáltatva a fagynak és a szélnek, a hideg mint a szegénység egyik toposza ismerős tapasztalatként hat az olvasóra, így a tér szintjén megragadható jelentéseket érzéki benyomások is formálják.

Az idő és tér összekapcsolása a regényben végig hangsúlyos, de a hajléktalanok világának, illetve leginkább az ő mindennapjaikat jelentő, ismétlődő mozgásnak a leírásában kap meghatározó szerepet. A *harmadik híd* időkezelésének egyik lényeges jellemzője, hogy az idő múlása és a cselekmény a tér összefüggéseiben érzékelhető. Ez az összekapcsolódás a térképen nyomon követhető gyaloglásban, a meghatározott helyekhez és a meghatározott időhöz való kötöttségében vagy a körút zárt rendszerként²⁰ való értelmezésében érhető tetten. Ezt az összefüggést a regény egyes fejezeteinek címe – a Noszta által elbeszélrt részekben a *Dél előtt, Délután, A harmadik híd* – és a történet egy napba való sűrítése támasztja alá. Másrészt ez a mozzanat a hajléktalanok napirendjének leírásában, a ciklikusságra való rámutatásban érhető tetten: „Ferencs reggeli, Dugó téri koncert, séta, máltai ebéd, máltai melegedő, séta, ferencs vacsora, valami fix szállás, télen lehetőleg valamelyik átmenetiben, nyáron meg függetlenül, fedetten, de mindenképpen a szabadban”.²¹ Így a szöveg által kirajzolódó tér a zártság, kiúttalanság metaforájává, a szöveg narratív struktúráját irányító alakzattá válik. A városnak a séta révén történő bemutatásában kirajzolódik a tér, ugyanakkor a mintázat, a szokott út, a várostérképre rajzolt ismétlődő útvonal kifejezi a hajléktalan lét repetitív jellegét az idő és tér egymásba fonódását, körköröségét is.

A térleírások egyik szerepe tehát a kortárs magyar szociografikus indíttatású regényekhez hasonlóan Szilasi regényében is tényközlő funkciójukban a szegénység foga-

¹⁶ Uo., 81.

¹⁷ Uo., 85.

¹⁸ Uo.

¹⁹ Uo., 95.

²⁰ NAGY Csilla, „A körút mint rendszer”, *Műút* 59, 4. sz. (2014): 58–61, 58–59.

²¹ SZILASI, *A harmadik...*, 75.

lomköreinek előhívása. Amikor azonban az ábrázolt tér nem a leírt környezet és a valós hely azonosságai vagy különbségei miatt érdekes, akkor megmutatkozik a tér poétikájának a regény szerkezetét és nyelvét formáló funkciója. Ahogy Thomka Beáta írja: „A prózai elbeszélésben megjelenő alternatív logika és a kronológia ellensúlyozása a narrációban a téridőket is átalakítja. A locusok a valószerűség, az eseménysor helyszíne, háttérfunkciót betöltő, közömbös világalkotó elemek státusától eltávolodva lényeges világalkotó, értelemalkotó tényezőkké váltak.”²² Vagyis a terekről elsősorban nem pusztán és nem is elsősorban mint kézzelfogható realitásokról kell beszélnünk. A perifériák az idegenség, determináltság és zártság metaforáivá válnak, és egy olyan imaginárius és vizionárius közeget képeznek, amelyben mintegy metaforizálódva, figuratív alakzatokká válva a szövegszervezésben, illetve az elbeszélő struktúrákban kapják meg szerepüket és jelentésüket.

²² THOMKA Beáta, „Térnyelv és temporalitás”, in THOMKA Beáta, *Beszél egy hang*, 77–107 (Budapest: Kijárat, 2001), 88.